

Pargiallika juures lustivad Pille, Ille, Kätlin ja Triinu laulavad lastekooris täna viilistlastele, kes Kiitsi kooli juubelitepost osa saavad.

Kalev Lilleorg

Loss lõi ukсед valla

Täna keskpäevast alates on Eesti ühe suurejoonelisema ja omapärase maaisaansambli, Kiltsi lossi, samuti selles asuva kooli ukсед avali kõigile.

Helgi Pajo

"On põhjust, sest 210 aastat tagasi valmis lossi peahoone ja 145 aastat möödub ajast, kui siinkandis hakati haridust andma," ütles mõisakooli juhtiv Lembit Keerus.

Ukсед on kella 12 avatud igale külastajale, eriti aga alevi ja ümbruskonna rahvale.

Kõigile tutvustatakse hilisbarokset ja varaklassitsistlikku muljet jätvat hoonet, mis valmis 1790. aastal Kiltsi mõisa ostmud major Herman Johann von Benckendorfi eestvedamisel keskaegse linnuse varemeile.

Täna hakkab lossi esiosal silma Benckendorffide perekonnavapp. Kunagist vasall-linnust meenutavad nurgatornid aga mäletavad veel Liivi sõja aegset kokkupõrget Liivi ordu ja Vene väesalkade vahel.

Ukсед on avatud nii peahoones kui ka kahes poolkaarekujulises tiibhoones, mis vanale härrastemajale jäetud kantsi meenutavat raskepärast arhitektuuri leevendavad.

Nurgatornis tutvustavad õpilastest giidid huvilistele kuulsat meresõitjat ja õpetlast Adam Johann von Krusensterni, kellele kuulus Kiltsi loss aastail 1816-1846 ning kelle ümbermaailmareisil tehtud joonistuste põhjal loodud gravüüre seal eksponeeritakse.

Kool säilitas ajaloolise hooned

Kell 15 hakkab lossiõues mängima Väike-Maarja patsunakoor ja heisatakse riigilipp, kuulutades vilistlaskokkutuleku algust.

Kool, kus tuntud kultuuriinimestest on töötanud Villem Altoota ja Arno Kasemaa, õppinud Kersti Merilaas ja Heino

KÜLARAHVALE MÕELDES

Omamoodi kahju on sellest, et kohalikud tunnevad harva huvi, milline loss välja näeb ja mida siin on tehtud. Kaugemalt käiakse rohkem uudistamas.

Lembit Keerus

Väli, asub Kiltsi lossis 1920. aastast. Järjepidevat haridust hakati lastele andma aga aastast 1855 ja esimene kool asus Sootaguse külas.

Praeguses põhikoolis on 134 õpilast. Kokkutulnuile räägib sellest pikka aega, 1973. aastast mõisakooli juhtiv Lembit Keerus.

Tänu koolile on säilinud ajalooline hoone. Ansambli korrastamist alustati 1990-ndate aastate algusest, kui said uue näo siseruumid vasakus tiibhoones, kus on esimesed kolm klassi.

Suvel lõpetatakse remont parempoolses tiibhoones, kus nelja valgusküllast klassituba juba kasutatakse ja on ruumi tööõpetuseks. Seal on eritelimused valmistatud ovalsete laudadega koolisöökla, kuhu toit tuuakse termostega, sest (õppe)kook on alles unistus.

"Praegu remonditakse ruume sügisel avatavale lasteaiariühmale, ja siis on see tiibkorras," märkis direktor. Peahoones on jõutud restaureerida rõivistu, vestibüül ja tualetid, kuid muu on halvas seisukorras. "Elame usus, et 2001. aastal asutakse ka ülejäänud ruumide kallale," loodab Keerus.

Punane katus ja helesinine taust

Täna õhtul kell viis algaval aktusel kingivad vilistlased koolile lipu, mille kavandi autor on üks nende hulgast - koolis kunsti- ja käsitööõpetajana töötav Merje Leemets. Helesinisel lipul on helekollases ringis punase katusega stiiliseritud lossi kujutis ja sõnad "Kiltsi kool".

Koolilipu saamiseks korraldati kunstihariduse saanud vilistlaste hulgas konkurs ja huvitavamate kavanditega osales veel Meelis Vels.

Pidupäevaks anti välja esimene koolialmanahh, millesse on kogutud kooliga ja Krusensterni nimega seotud laste jutukesi; luulet ja joonistusi. Esimest korda kõlab ka kooli laul, millele on sõnad loonud õpilane Martin Petrov ja viisi Väike-Maarja muusikakooli õpetaja Raivo Narits.

Lossi tiibhoonega ühendavas galeriis on tallinlase Endel Grensmanni aerofotode näitus teemal "Kiltsi loss".

Salapära loob legende

Lossiõuel annavad kontserdi kooli isetegevuslased, keda on vilistlaste kõrval kuulamas ka sõpruskooli õpilased Hausjärvelt Soomest. Päikeseloojangul siirduatakse pargiallika juurde, kus laulab Väike-Maarja kammerkoor ja sekka on viisilaksutusi tellitud ööbikutel.

Kohalikus kõnepruugis kutsutakse Veskijärve toitva allika saarekest Nukuhiva saareks, mida Krusenstern oma ümbermaailmareisi ajal Vaikses ookeanis külastas.

"Pargiallika peetakse õnneallikaks, mille saarel kammitvat haldjas udusel ööl oma pikki juukseid," rääkis teisest legendist õppealajuhataja Olga Mets.

Kes teab... Eks vanad lossid ja pargid sisenda salapära, mida täna võivad ehk tunda need, kes ei jäta kasutamata juhust olla osaline mõisakooli pidupäeval.